

Sabiedrības integrācijas fonds

Informācija medijiem

31.10.2016.

Pētījumā apstiprināts: pašreizējā veselības nozares politika Latvijā nodrošina ieguvumus farmācijas uzņēmumiem un aptieku tīkliem, radot zaudējumus pacientiem.

Biedrības “Veselības projekti Latvijai” veiktajā pētījumā atklāts, ka patlaban veselības politika Latvijā ļauj veidot tādas struktūras, kas rada ciešas attiecības starp farmācijas kompānijām, aptieku tīkliem un medicīnas pakalpojumu sniedzējiem. Šādas struktūras ļauj tās dalībniekiem nodrošināt iespējami lielu peļņu, vienlaikus samazinot pacientiem iespēju iegūt pieejamu un kvalitatīvu ārstniecību. Lai arī pārdomāta integrācija veselības nozarē var sniegt ieguvumus pacientiem, šobrīd tā veidota ar mērķi nodrošināt labvēlīgus apstākļus konkrētām uzņēmumu grupām, apdraudot ārstniecības un farmaceitiskās aprūpes kvalitāti un pieejamību.

Kopš neatkarības atgūšanas veselības nozare Latvijā ir bijusi ievērojamu pārmaiņu procesā, kas skārušas gan veselības aprūpes sistēmu kopumā, gan arī ārstniecības un farmaceitiskās aprūpes sniedzējus. Dažādos laika posmos ir bijis spēkā atšķirīgs tiesiskais regulējums, taču pašreizējā situācija liecina, tiesiskais regulējums ir labvēlīgs, lai veidotos farmācijas nozares dažādu spēlētāju cieša saistība. 2016.gada augustā biedrība “Veselības projekti Latvijai” aizsāka pētījumu ar mērķi izpētīt farmācijas nozares dalībnieku savstarpējo mijiedarbību un to potenciālo ietekmi uz sabiedrības veselību. Pētījuma rezultāti liecina, ka pašreizējais nozares regulējums nav uzskatāms par savienojamu ar kvalitatīvu un pieejamu ārstniecības un farmaceitisko aprūpi.

Pētījumā tiek secināts, ka esošais regulējums Latvijā ir labvēlīgs vertikālai un horizontālai sadarbībai jeb integrācijai, kas apvieno gan zāļu izplatītājus, gan arī ārstniecības pakalpojumu sniedzējus. Vertikālā integrācija jeb sadarbība farmācijas nozarē ļauj veidot sadarbības tīklus starp aptiekām un zāļu lieltirgotavām vai ražotājiem, kur ekonomiskais labums, kas tiek gūts sadarbības rezultātā, tiek sadalīts starp tīklā iesaistītajam pusēm, nesasniedzot gala patērētāju. Horizontālā integrācija farmācijas jomā ir vērsta uz aptieku ķēžu veidošanos, kur to esība ļauj izplatītājiem efektīvi kontrolēt zāļu cenu un patēriņu, veicinot aptieku, vai, ja tās ir daļa no

vertikālas struktūras, tīkla labumu. Šāda struktūra apdraud tiesības uz kvalitatīvu farmaceitisko aprūpi.

Papildus integrācijai starp zāļu izplatīšanā iesaistītajām pusēm var tikt iesaistītas ārstniecības iestādes vai ārstniecības personas. Šādā gadījumā integrācijā iesaistītie ārstniecības pakalpojumu sniedzēji ir tieši ieinteresēti konkrētu zāļu izplatībā un var vecināt to noietu. Pacientam var netikt izrakstītas vai rekomendētas piemērotākās zāles atbilstoši veselības stāvoklim un finansiālajai situācijai, bet izplatīšanai izdevīgākās, tādējādi apdraudod pacienta tiesības uz kvalitatīvu ārstniecību.

Būtiski norādīt, ka integrācija ievērojami palielina konkrēta uzņēmuma ietekmi tirgū, jo pieaug tā izmērs un līdz ar to arī spēja panākt sev izdevīgus nosacījumus ar citiem tirgus dalībniekiem vai politikas veidotājiem. Apjomīgu organizāciju veidošanās samazina konkurenci, kas ir pretēji sagaidāmajiem ieguvumiem no tirgus liberalizācijas farmācijas un ārstniecības nozarē. Tāpat, tā nerada ekonomisku ieguvumu pacientam, bet integrācijas struktūrā iesaistītajiem uzņēmumiem.

Papildus ekonomiskajiem apsvērumiem, spēcīgu vertikāli un horizontāli integrētu struktūru veidošanās mazina veselības aprūpes speciālistu profesionālo organizāciju ietekmi, kas tiešā veidā atsaucas uz ārstniecības kvalitāti, jo tieši tās ir uzņēmumā lomā par speciālistu tālākizglītību, aprūpes kvalitātes standartiem un profesijas attīstību. Integrēto struktūru orientēšanās uz efektivitāti, produktivitāti un kontroli apdraud speciālistu profesionālo neatkarību un iespējas sniegt pakalpojums atbilstoši pacienta individuālām vajadzībām.

„Valsts pārvaldes iestādēm būtu jāizvērtē sekas, ko šīs integrācijas struktūras rada ārstniecības un farmaceitiskās aprūpes tirgum, un Veselības ministrijai būtu jāsaprot, vai pašreizējā nozares politika ir sabiedrības veselību veicinoša un atbilstoši jārikojas, savukārt Konkurences padomei būtu jāizpēta, vai un ciktāl liberalizētais tirgus ir savienojams ar konkurences tiesību normām,” uzsver *Veselības projekti Latvijai* juriste un pētniece **Santa Slokenberga**.

Pētnieku ieskatā, Latvijā nepieciešami radikāli risinājumi, sekojot citu Eiropas valstu piemēram krasi ierobežojot vai pat aizliedzot integrācijas struktūru veidošanos, tiktāl, ciktāl tiek apdraudētas pacienta tiesības uz kvalificētu ārstniecību un kvalitatīvu farmaceitisko aprūpi.

Par analīzi

Analīze par integrāciju veselības aprūpē veikta, lai izpētītu vertikālo un horizontālo integrāciju farmācijas un ārstniecības nozarē, saistīto tiesisko regulējumu un integrācijas nozīmi veselības aprūpes kvalitātē un pieejamībā. Pētījumā iesaistītas divas pētnieces; tas ir veikts, izvērtējot tiesisko regulējumu un rezultātus analizējot no sabiedrības veselības veicināšanas perspektīvas.

Projektu "Atbalsts biedrības "Veselības projekti Latvijai" iedzīvotāju interešu aizstāvības aktivitātēm farmācijas nozares normatīvā regulējuma jomā" finansiāli atbalsta Sabiedrības integrācijas fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

Papildu informācija

Santa Slokenberga

Veselības projekti Latvijai juriste un pētniece

+46 7273 90458

santa.slokenberga@jur.uu.se

<http://www.veselibasprojekti.lv>